

Mødet den 19. Oktober. 1937.

(For lukkede Døre).

Fraværende: Esther Aggebo, H. J. Baden, Hans Madsen, K. Mousten og Møller Rasmussen.

1. (J. Nr. 71 og 665—1937). Indstilling fra Budgetudvalget om **Optagelse af Kommunelaan.**

Følgende Tilbud forelaa:

»Undertegnede Konsortium bestaaende af
Aarhus Privatbank,

Jydsk Handels- og Landbrugsbank, Filial af
Kjøbenhavns Handelsbank,

Aarhus og Omegns Bank, Filial af Privat-
banken i Kjøbenhavn,

Arbejdernes Landsbanks Filial i Aarhus og
Den danske Landmandsbank

tilbyder herved Aarhus Kommune et 20-aarigt
4½ % Laan paa Kr. 4000000, skriver fire
Millioner Kroner, paa nedenstaaende Vilkaar:

Det forudsættes, at Indenrigsministeriets
Samtykke til Laanets Optagelse foreligger.

For Laanet udstedes rentebærende Ihænde-
haverobligationer, hvis Tekst godkendes af Kon-
sortiet, i Stykkestørrelse efter Konsortiets Be-
stemmelse. Obligationerne forsynes med halv-
aarlige Rentekupons, forfaldende hvert Aars
1. Maj og 1. November, 1. Gang den 1. Maj

1938. Kommunen afholder alle de med Obligationernes Udstedelse forbundne Omkostninger og stiller de færdige Obligationer til Konsortiets Disposition snarest muligt, dog senest den 31. December 1937. Senere makulerede eller ikke leveringsmæssige Obligationer kan hos Kommunen forlanges ombyttes med nye mod Betaling af Kr. 2 pr. Stk.

Laanet, der er uopsigeligt saavel fra Debitors som fra Kreditors Side, amortiseres ved Udtrækning til pari Kurs med $1/40$ halvaarlig af Laanets oprindelige Beløb under Overværelse af Notarius Publicus. Kommunen foranlediger, at Udtrækning finder Sted hvert Aars Januar og Juli Maaned til Udbetaling den følgende 1. Maj, henholdsvis 1. November, første Gang pr. 1. Maj 1938. Resultatet bekendtgøres af Kommunen snarest muligt paa sædvanlig Maade ved offentlig Avertering, hvorhos Kommunen underretter Konsortialdeltagerne direkte. Der drages Omsorg for, at der saavidt muligt inden for hver Stykkestørrelse udtrækkes $1/40$ halvaarligt.

Kupons og udtrukne Obligationer er betalbare ved Konsortialdeltagerne, herunder Konsortialdeltagerernes Hovedkontorer i København. For Indløsningen betaler Kommunen $1/4$ % for forfaldne Kupons og $1/8$ % for udtrukne Obligationer. Kupons og udtrukne Obligationer skal udbetales uden Fradrag af nuværende eller fremtidige Skatter, Afgifter etc. af hvad Art nævnes kan til Stat eller Kommune.

Laanet ydes Kommunen til en Kurs af 92 % (nitito pro cent). Laanets Provenu stilles til Kommunens Disposition val. 2. November 1937 paa løbende Konti hos Aarhus Privat-

bank, Jydsk Handels- og Landbrugsbank, Aarhus og Omegns Bank og Arbejdernes Landsbanks Filial i Aarhus med $\frac{1}{4}$ hos hver. Det er en Forudsætning, at Kommunen, efterhaanden som den disponerer over Provenuet, saavidt muligt hæver lige meget hos hver af disse Banker. De paa disse Konti indestaaende Beløb forrentes indtil videre med 3 % p. a., paa 3 Maaneders Opsigelse indtil 4 % p. a.

Foranstaaende Tilbud er gyldigt indtil Lørdag den 23. Oktober d. A. Kl. 12 Middag, saaledes at skriftlig Accept maa være Aarhus Privatbank i Hænde inden dette Tidspunkt. Tilbudet er derhos betinget af, at der ikke inden Accepten indtræffer Forhold, som efter Konsortiets Skøn paavirker Kapitalmarkedet paa en saadan Maade, at en Overtagelse af Laanet er utilraadelig.«

Fra Livsforsikringsselskabet Hafnia forelaa følgende Tilbud:

»Under Henvisning til de med Hr. Borgmester H. P. Christensen og Hr. Landsretssagfører I. C. Sørensen D. D. førte, mundtlige Forhandlinger skal man meddele, at Hafnia vil kunne tilbyde Aarhus Kommune et Laan, stort Kr. 500000 paa følgende Vilkaar:

Laanets Størrelse: 500000 Kr., om ønskes forhøjet med Kurstabt.

Rente: 4 % p. a.

Kurs: 85.

Afdragsvilkaar: 30 Aar, Annuitetslaan.

Opsigelsesforhold: Gensidig Uopsigelighed.

Akceptfrist: 14 Dage fra Dato. Akcept kan modtages som behørig, selv om den afgives under Forudsætning af, at Indenrigsministeriets Samtykke til

Laanets Optagelse opnaas.
Paa den anden Side maa
dette Samtykke foreligge
inden 2 Maaneder efter
Akceptfristens Udløb.

I den Obligation Byraadet eventuelt skal
udstede til Hafnia for Laanet, vil der forekomme
følgende Passus: »Kommunen er pligtig — om
fornødent — at foretage en ekstraordinær Ud-
skrivning«. Som Følge heraf tillader vi os at
henstille, at Byraadet samtidig med, at det
andrager Indenrigsministeriet om Samtykke til
Laanets Optagelse tillige anmoder om Tilladelse
til eventuelt at foretage en ekstraordinær Ud-
skrivning. — Saafremt Kursdifferencen ønskes
tillagt Laanesummen, maa Indenrigsministeriets
Tilladelse omfatte hele det saaledes forhøjede
Laan.

Med Hensyn til Deltagelse i de i 1939—40
og 41 ønskede Laan kan man give Tilsagn
om fortrinsvis at ville reservere Aarhus Kom-
mune 500000 Kr. i hvert af nævnte Aar af de
Midler, som maatte have til Disposition og til
en effektiv Rente, hvis Størrelse vil rette sig
efter det til den Tid gældende Renteniveau,
som for et Laan til nominel Rente 4 % p. a.
fastsættes $\frac{1}{2}$ % højere end den gennemsnit-
lige Rente af Obligationerne i de aabne Serier
i de tre Kreditforeninger, hvis 4 %'s Obliga-
tioner afkaster den laveste effektive Rente.
Fastsættelsen af den effektive Rente sker ved
hvert Kalenderkvartals Begyndelse.«

Fra A/S Dansk Folkeforsikringsanstalt forelaa
følgende Tilbud:

»Vedr. Laan til Aarhus Kommune
stort Kr. 500000. —

I Tilslutning til vor Skrivelse af den 2, ds. og under Henvisning til de med Borgmester H. P. Christensen førte Forhandlinger meddeler vi, at vi herefter kan tilbyde det omtalte Laan paa følgende ændrede Betingelser:

Amortisationstid 30 Aar.

4 % aarlig Rente, lige store Ydelser pr. Termin, Kurs 85.

Laanet er gensidigt uopsigeligt i hele Afdragstiden, og der maa tilstilles Anstalten Indenrigsministeriets Tilladelse til Laanets Optagelse i Originalskrivelse.

Hvis Laantageren maatte ønske det, er Anstalten villig til at forhøje Laanet, saaledes at Kurstabet dækkes. Saafremt dette ønskes, maa Indenrigsministeriets Tilladelse omfatte hele det saaledes forhøjede Laan.

Dette Tilbud gælder 14 Dage fra Dato, hvorefter det bortfalder.

Med Hensyn til Deltagelse i de i 1939—40 og 41 ønskede Laan giver vi Tilsagn om fortrinsvis at ville reservere Aarhus Kommune 500000 Kr. i hvert af de nævnte Aar af de Midler, som maatte have til Disposition og til en effektiv Rente, hvis Størrelse vil rette sig efter det til den Tid gældende Renteniveau.»

Fra Budgetudvalget forelaa følgende Udkast til Skrivelse til Indenrigsministeriet:

»Til Afløsning af Aarhus Bys gamle Raadhus, der er opført i 1857, og kun i ringe Grad tilfredsstillende de Krav, der maa stilles til en saadan Bygning i en By af Aarhus' Størrelse, har Byraadet vedtaget at lade opføre et nyt Raadhus, hvortil Udgiften er anslaaet til 4 Mill. Kr. Da det til Udredelsen af denne Udgift vil være nødvendigt at optage Laan, har man

modtaget Tilbud fra Livsforsikringsselskabet »Hafnia« og fra »A/S Dansk Folkeforsikringsanstalt«, der hver for sig tilbyder et Laan paa 2 Mill. Kroner at udbetale med 500000 Kr. nu til Kurs 85 % mod en Rente af 4 % p. a. og Afdragstid: 30 Aar, uopsigeligt fra begge Sider. Da Kursdifferencen ønskes tillagt Laanesummen, vil dennes Paalydende blive 588235 Kr. 30 Øre. — I hvert af Aarene 1939, 1940 1941 vil Selskaberne yde Laan af tilsvarende Størrelse af de Midler, der maatte have til Disposition, og til en effektiv Rente, hvis Størrelse vil rette sig efter det til den Tid gældende Renteniveau. Til Optagelsen af disse Laan tillader Byraadet sig herved at anholde om Indenrigsministeriets Samtykke. Da »Hafnia« har betinget sig, at der i den Obligation, som Byraadet vil udstede for Laanet, optages en Passus om, at Kommunen forpligter sig til om fornødent at foretage en ekstraordinær Skatteudskrivning, tillader man sig at anholde om Ministeriets Samtykke til, at Byraadet paatager sig en saadan Forpligtelse.

Da det endvidere vil blive nødvendigt i en nær Fremtid at foretage forskellige Udvidelser af de kommunale Værker, tillader Byraadet sig samtidig at anholde om Tilladelse til hertil at optage et Laan paa 4 Mill. Kr., der er tilbudt Kommunen paa de i vedlagte Skrivelse fra et Bankkonsortium indeholdte Vilkaar. Af dette Laan tænkes 2 Mill. Kr. anvendt til et nyt Kedelhus og en mindre Damp turbine til Elektricitetsværket, og 500000 Kr. til Udvidelse af Gasværkets Retorthus, medens der til Udvidelse af Vandværket tænkes anvendt 300000 Kr. til et Filteranlæg ved Boringerne i Stautrup, 200000

Kr. til et Højtrykspumpeanlæg, og 1 Mill. Kr. til en ny Hovedledning fra Stautrup til Aarhus.

Beslutning om Optagelse af de ommeldte Kommunelaan er vedtaget ved 1ste Behandling i Byraadets Møde i Dag, idet Sagen vil komme til 2. Behandling i et nyt Møde om ca. 8 Dage.«

Borgmesteren forelagde Sagen. Kommunen stod overfor større Arbejder i den kommende Tid, og det havde derfor været nødvendigt at undersøge Muligheden af at optage et nogenlunde forsvarligt Laan. For 4 Aar siden fik man Paalæg fra Indenrigsministeriet om at optage Laan paa 3 Mill. Kr., idet Laanemidler til dette Beløb var brugt til andre Formaal end dem, som de var laant til. Kommunen optog da et Laan paa 3,3 Mill. Kr. og udskrev et ekstra Kvartals Skat samt opførte $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. ekstra paa de aarlige Budgetter. De forskellige Byggeforetagender var nu i Hovedsagen fuldført; der manglede dog Arbejde for ca. $\frac{3}{4}$ Mill. Kr. ved Kommunehospitalet, medens Skovvangsskolen, som var kalkuleret til 1 Mill. Kr., men kostede 1,4 Mill., var færdig, og det samme gjaldt Administrationsbygningen til ca. 900000 Kr. Der var ogsaa nu kommet flere Love om Iværksættelse af Arbejder, og selv om man her fik op til 80 % af Udgiften, blev det ogsaa en Udgift for Kommunen, og der var Grænser for, hvor meget der kunde udredes paa de aarlige Budgetter. Af de paatænkte Arbejder var Bygningen af det ny Raadhus; det var tidligere drøftet i Byraadet, og man havde efterhaanden faaet frilagt det Areal, hvor der havde været Enighed om at lægge Raadhuset. Hvis dette Arbejde skulde paabegyndes i den nærmeste Fremtid, maatte der skaffes

Penge dertil, og det var rimeligt, at en saadan Bygning, der skulde staa i maaske 100 Aar, blev opført af Laanemidler. Foreløbig maatte der forhandles med de Arkitekter, som fik 1. Præmie ved Konkurrencen, og undersøges, om der skulde visse Ændringer til, samt hvorledes man kunde benytte forskellige Ting i de andre præmierede og indkøbte Projekter, saaledes at det kunde danne Grundlaget for den endelige Plan. Naar disse Forhandlinger var ført, vilde Byraadet komme til at tage Stilling dertil og tage den endelige Beslutning. Motivet for at bygge et nyt Raadhus var Pladsmangel paa Kommunens Kontorer. Af det gamle Raadhus havde man i Virkeligheden kun Byraadssalen tilbage; alle Kontorerne var spredt i forskellige Ejendomme, og Lokalerne var saa knebne, at man ikke i Længden kunde klare sig dermed. Samtidig havde man haft Opmærksomheden henvendt paa, at Aarhus i 1941 fejrer 500 Aars Jubilæum; til den Tid vilde man selvfølgelig gerne præsentere Byen saa smuk som mulig, bl. a. med et nyt Raadhus som Symbol paa Byens Udvikling. Endelig var det Spørgsmaal rejst, om man samme Aar skulde lave en Landsudstilling i Aarhus, men her skulde der jo forhandles med mange Faktorer udenfor Byraadet, som maatte være med i dette Arbejde; Sagen laa endnu i Svøb, men der maatte i en nær Fremtid tages Stilling til Tanken om en nordisk Udstilling i 1941. Hvis man var Tilhænger af den Tanke, vilde det være naturligt først at løse Spørgsmaalet om et nyt Raadhus, og i den Forbindelse pegede Taleren paa, at Byggearbejdet var ved at stagnere paa Grund af Vanskeligheder ved at skaffe Byggelaan. Et saa stort Byggeprojekt som et Raadhus kunde bidrage en hel Del

til at skaffe Arbejde og derved aflaste de sociale Budgetter. I Henhold til dette havde Budgetudvalget rettet Henvendelse til forskellige Forsikrings-selskaber, om de kunde tænke sig at yde Aarhus Kommune et Laan paa 4 Mill. Kr., saaledes at der udbetales 1 Mill. Kr. i hvert af Aarene 1938—41. Forsikringsselskaberne stillede sig meget forstaaende overfor Spørgsmaalet og gav et Tilbud paa 4 % til Kurs 85 eller en effektiv Rente paa 5,4 %, hvilket maatte kaldes et billigt Laan under de nuværende Forhold. For en Tid siden fik f. Eks. Københavns Kommune et Laan paa 10 Mill. Kr. til en effektiv Rente af over 6 %, og en stor Virksomhed i Byen, som havde søgt Laan, maatte tage et saadant til en effektiv Rente af 5,8 %. Renten var kun bindende for det første Aars Laan, og der skulde senere tages Stilling til Renten for de følgende Aar. Skulde det vise sig, at Kommunen til den Tid kunde faa billigere Laan andetsteds, var man frit stillet, men Selskaberne havde givet Tilsagn om fortrinsvis at ville reservere Aarhus Kommune 1 Mill. Kr. i de følgende 3 Aar. Desuden var der forhandlet med Hovedbankerne i Aarhus om et Laan paa andre 4 Mill. Kr., og deres Tilbud lød paa 4½ % til Kurs 92 eller en effektiv Rente paa 5,61 %. Afdragstiden var her 20 Aar, Udvalget havde ønsket 25 Aar, men Ministeriet vilde ikke gaa med til længere Tid, og der skete jo ikke andet derved, end at Afdragene blev noget større. Det var Meningen at anvende dette Laan til Kommunens Værker. Det var nødvendigt at foretage en Udvidelse af Gasværkets Retorthus, hvor man faktisk kørte paa Pumperne, og Elektricitetsværket skulde have et nyt Kedelhus og en mindre Turbine. Vandværket skulde

i det første Aar bruge ca. 1 Mill. Kr. til den ny Hovedledning fra Stautrup til Aarhus; det var vedtaget at købe Staalrør i Tyskland hertil, og der var nu givet Tilsagn om Valuta dertil. En Højtryksbeholder ved Observatoriet var nødvendig, idet det kneb med Trykket i den sydlige Bydel, og der skulde anskaffes et Filteranlæg i Stautrup, saaledes at Vandet blev rensat der i Stedet for ved Vandværket. En Del af disse Udgifter kunde dog afholdes af Værkerne igennem de aarlige Henlæggelser. Det var altsaa til disse Ting, Laanene væsentlig skulde anvendes, og de kunde næppe for Tiden fremskaffes billigere; hvorledes det vilde blive i Fremtiden vidste man jo ikke. I Slutningen af September var Kommunens Konto i Banken overtrukket med ca. 3 Mill. Kr.; dette Beløb blev dækket ved Indbetalingen af Skatten, men en Del af denne var Statsskat, der skulde betales til Staten; i Øjeblikket var Mellemværendet ca. 50000 Kr. i Kommunens Favør, men det vilde i Løbet af Kvartalet gaa til den anden Side. Banken maatte ofte staa i Forskud til Kommunen for ret store Beløb, og hvis den en skøn Dag ikke var i Stand dertil, maatte man være sikret paa anden Maade. Der var ogsaa adskillige større Arbejder, som vilde koste en Del. Staten havde bevilget 80 % til Ringgaden, men det blev ikke heltud 80 %, og Kommunen maatte her regne med en Udgift paa ca. 200000 Kr.; ligeledes vilde der blive et større Beløb at betale til Ringgadebroen, naar den til Foraaret blev færdig. Taleren anbefalede at vedtage Forslaget ved 1. Behandling, idet dog Ministeriets Godkendelse var en Forudsætning for Optagelse af Laanene.

Stecher Christensen anbefalede paa den socialdemokratiske Gruppes Vegne Forslaget. Der var ikke truffet endelig Beslutning i det nuværende Byraad om Opførelse af et nyt Raadhus, men i det tidligere Byraad vedtog man at forberede Arbejdet og frilægge den gamle Kirkegaard som Beliggenhed for Raadhuset. Selv om der ikke var helt Enighed om dette Projekt, som fik 1. Præmie, var der sikkert Enighed om, at det var nødvendigt at faa Kommunens Administration samlet paa eet Sted under forsvarlige Forhold. Det var ligeledes nødvendigt at fremskaffe de nævnte Penge til Udvidelse af Værkerne for ikke at belaste Budgetterne for stærkt. Taleren vilde anbefale at stemme for Forslaget.

I C. Sørensen fandt det naturligt, at Udgiften til de foreslaaede Arbejder afholdes af Laan. Under Forhandlingerne blev det fremstillet saaledes, at Arbejdet ved Belysningsvæsenet var uomgængelig nødvendigt og skulde i Gang snarest mulig, og Taleren vilde derfor i den Forbindelse lægge et godt Ord ind for Vandværket, som maaske i nogen Grad var Stedbarn, fordi Borgmesteren havde en særlig Forkærlighed for de andre Værker. Angaaende Raadhuset var der ikke Enighed om, hvordan det skal se ud; det var selvfølgelig rigtigt, at man maatte have Pengene sikret, før man gik i Gang dermed, men deri laa ikke noget bindende om, hvorledes Raadhuset skal være. Taleren kunde med Glæde tiltræde Forslaget om Optagelse af de to Laan; deres Løbetid var ret passende, selv om Taleren kunde have ønsket, at den var blevet lidt længere. Men det maatte kaldes to gode Laan, og Aarhus havde, som ogsaa Borgmesteren nævnte, været betydelig heldigere end København med sine

Laan i de senere Aar. For ikke længe siden fik København et Laan til en effektiv Rente af 6,27 %, og de havde været oppe paa en Rente af over 7 %; i Sammenligning hermed maatte de foreliggende Tilbud kaldes særledes gunstige for Aarhus.

Thomas Christensen kunde ikke som Landsretssagfører Sørensen se noget glædeligt i at laane Penge, men det var vel nødvendigt, og Taleren skulde ikke sige noget derimod. Angaaende de mange Arbejder, som Borgmesteren talte om, saa var der et Omraade, som han ikke kom ind paa, nemlig Fremskaffelse af billige Lejligheder for de Folk, som ikke er i Stand til at betale den Husleje, der forlanges i de nye Bygninger. Naar private ikke vilde bygge Lejligheder, som almindelige Mennesker havde Raad til at bo i, maatte Kommunen gøre det, og den havde jo ogsaa tidligere skaffet Lejligheder til mange børnerige Familier. Taleren vidste godt, at man ikke var særlig glad for kommunalt Boligbyggeri, men havde dog set, at der i Kommunens Beboelseshuse, som havde kostet ca. 8 Mill. Kr., kun var optaget Laan paa 600000 Kr., saa der kunde nok foretages en Nedskrivning. Taleren skulde ikke komme nærmere ind derpaa, men vilde forbeholde sig senere at stille Forslag om Opførelse af billige kommunale Lejligheder. Borgmesteren havde udtalt, at Udstillingen endnu laa i Svøb. Men saa var det paa høje Tid, at den kom ud af Svøbet, for mange Mennesker var interesset i denne Udstilling, som vilde give en hel Del Arbejde. Taleren vilde altsaa henstille, at Arbejdet baade med det ny Raadhus og den paatænkte Udstilling fremmes mest muligt, for det skulde ikke gerne være saaledes, at Ud-

stillingen ikke er færdig, naar den aabnes. Iøvrigt kunde Taleren tiltræde Forslaget.

Kai Blicher vilde først rette en Tak til det høje Budgetudvalg, fordi det nærede saa store Tanker til de menige Medlemmers Intelligens at man i Løbet af en Time skulde kunne tage Stilling til saa store Spørgsmaal som disse. Taleren kunde ikke klare dette Spørgsmaal saa hurtigt, men i Løbet af en Time randt der mange Tanker gennem ens Hoved, og Taleren vilde fremføre enkelte. Ved at laane 8 Mill. Kr. forøgede man Kommunens Gæld med ca. 20 % og skulde i de følgende Aar forrente og afdrage 800000 Kr. aarlig. Det ene Laan var med en effektiv Rente paa 5,61 %; Kommunen fik 4 Mill. Kr., som blev sat paa Folio til 4 %, altsaa et Tab paa 1,61 %. For det andet Laan var Renten 5,39 % for den første Mill. Kr., og for de øvrige var den afhængig af de kommende Aars Rente. Naar man saa paa det stærke Ministerium, som Danmark for Tiden havde, der kunde ordne næsten alt muligt, saa viste det sig, at det ikke havde kunnet ordne Renten, som det havde Lyst til, men det kunde maaske ske i Løbet af nogle Aar. Angaaende Kommunens Værker, saa kunde de sikkert i de kommende Aar paalignes saa store Beløb, at de er i Stand til at dække en væsentlig Del af Renter og Afdrag af dette Laan. Man fik saa uvilkaarlig den Tanke, at Laanet fra Forsikringsselskabet var et ideelt Laan at bruge til Værkerne, der saa selv kunde afholde Amortisationen deraf. Paa det andet Laan vilde der blive ca. 400000 Kr. at betale i Renter og Afdrag om Aaret. Hvis man udsatte Opførelsen af Raadhuset og i Stedet for foretog enkelte Smaaavidelser af de nuværende Kontorer, vilde man hvert Aar

spare dette store Beløb. Nu havde man for Byernes Vedkommende haft 5 Aars Højkonjunktur, men meget tydede paa, at det var ved at vende, derfor burde man være forsigtig, og det manede stærkt til Eftertanke, om det er klogt nu at laane 8 Mill. Kr. Naar Borgmesteren nævnte, at Kommunen den 30. September skyldte 3 Mill. Kr. paa Konto i Banken, saa var det vel det normale, at man i Begyndelsen af Kvartalet faar Penge ind til Dækning og ved Slutningen af Kvartalet igen skylder ca. 3 Mill. Kr. Det var dyre Penge, og derfor burde man betænke sig mere end een Gang, før man forøger Kommunens Gæld saa stærkt.

Borgmesteren vilde til Konsul Blichers Bemærkninger sige, at hvis man havde fulgt med i Byraadets Arbejde og ved, hvad der er under Opførelse, og hvilke Pengemidler der skal anvendes dertil, saa kunde en nogenlunde velbevagvet Mand nok være inde i Forholdene. Ellers var det en Fejl, at Hr. Blicher ikke er Medlem af Budgetudvalget, naar han ikke mener, at de to Repræsentanter, som fra hans Side er valgt dertil, er i Stand til at se, hvad der er fornuftigt i et saadant Tilfælde. Ved det ene Laan var man kun bundet til 1 Mill. Kr. og bebøvede ikke at laane de andre 3 Mill., hvis man ikke ønskede det, men Hr. Blicher fandt jo selv, at det var et forholdsvis godt Laan. Maaske var det Hr. Blichers Mening, at man overhovedet ikke skulde optage Laan, men lægge Budgetterne saaledes, at Midlerne kan fremskaffes derigennem. Hvis man fra borgelig Side vilde stille Forslag om at nøjes med at laane 1 Mill. Kr. og udskrive de øvrige Udgifter i Skat, kunde det selvfølgelig tages under Overvejelse, men Kommunen var

jo i Forvejen stærkt spændt for m. H. t. Skat; af Udligningsfonden fik man kun 60 %, og Ministeriet havde gjort opmærksom paa, at man vilde komme til at mangle ca. 280000 Kr. i det Beløb, som Kommunen plejede at faa i Refusion til Forsørgelsesvæsenet. Hvis man i Forvejen havde paalignet Pengene og kunde undgaa at betale Renter, var det selvfølgelig udmærket, men der var næppe nogen Kommune, som under de nuværende Forhold turde gøre dette. Aarhus var i høj Grad en Arbejderby, langt den største Del af Skatten betaltes af Indtægter paa 3—6000 Kr., kun en lille Brøkdelen var derover, og en Del af dem forsvandt eller rejste bort. Naar Hr. Blicher beklagede sig over den korte Tid, som Medlemmerne havde til at sætte sig ind i Sagen, saa havde det dog altid været saaledes, at den Slags Ting blev overvejet indenfor Budgetudvalget for ikke at faa dem frem for Offentligheden, og derefter var Forslagene blevet fremsat i Byraadet med en saa god Forklaring, som man var i Stand til at give. Angaaende Landsretssagfører Sørensens Udtalelser om Værkerne, saa havde Taleren maaske holdt stærkere end de andre Medlemmer paa, at Værkerne selv skal fremskaffe Midler til Udvidelser, men den foreslaaede Udvidelse kunde Værkerne ikke klare alene, og ingen af Udvalget turde tage Ansvaret for at fortsætte med det nuværende Retorthus. Taleren havde ogsaa som mangeaarigt Medlem af Vandværksudvalget arbejdet med paa Udviklingen af Vandværket, og det havde vist altid været stillet paa lige Fod med de øvrige Værker. Belysningsvæsenet lagde for Tiden Beslag paa 3 Mill. Kr. af Kæmnerkassen, og det skyldtes, at den Driftskapital paa 5-6 Mill. Kr., som man regnede med, i Virkeligheden var

for lille, den burde være ca. 8 Mill.; men Værkerne betalte Renter af Beløbet. Selvfølgelig vilde nogle af de foreslaaede Laanemidler blive anvendt til andet end de nævnte Formaål direkte; disse Ting skulde laves gennem Tiderne, det var Betingelsen for at optage Laanene, men heldigvis var det jo ikke saaledes, at Ministeriet spørger om, hvad Pengene bruges til, eller forlanger dem indsat paa en særlig Konto.

Kai Blicher fandt, at Borgmesterens Udtalelser om Budgetudvalget maatte forstaas saaledes, at naar Udvalget havde bestemt noget, kunde de øvrige Medlemmer lade være at reflektere derover. Det var ogsaa Tilfældet, ellers vilde Taleren have de mindre intelligente ind i Budgetudvalget, hvor de havde Tid til at sætte sig ind i Sagerne, og de andre kunde saa nok følge med i Byraadet. Borgmesteren var glad ved, at der var afbetalt 8 Mill. Kr. i de sidste Aar, og det var selvfølgelig ogsaa udmærket; men man havde samtidig laant 3,3 Mill., udkrevet et ekstra Kvartals Skat, paalagt Skatteborgerne $\frac{1}{2}$ Mill. paa Budgetterne og lavet en Gæld paa 3 Mill. i Privatbanken, alt i alt 10 Mill. Kr., saa det var ikke noget at være særlig henrykt over. M. H. t. Værkerne, saa var sikkert alle enige om, at disse Udvidelser selvfølgelig skal til; det var gode Forretninger, og man maatte sørge for, at de vedblev at gaa godt.

Thomas Christensen konstaterede, at det eneste, Hr. Blicher havde foreslaaet, var at udsætte Raadhusets Opførelse. Men naar der stadig klagedes over for lidt Plads i Kontorerne, var det dog givet, at det hele engang skulde samles, og at udskyde Opførelsen et Aar betød ikke ret meget. Pengene kom jo ogsaa igen,

naar de blev brugt til Arbejde. Naar man skulde betale store Renter, var det Kapitalisternes Skyld, som forlangte de store Renter, og det lød mærkeligt, at netop Hr. Blicher beklagede sig derover, for han var jo en af dem, som skal leve deraf. Det var bedre at anvende Pengene til Arbejde end til Socialhjælp; det kedelige ved Sagen var, at de forbandede Kapitalister skal have saa meget i Rente.

Kai Blicher: Jeg er maaske den, der betaler flest Renter!

Stecher Christensen var glad ved, at Thomas Christensen syntes at have fundet noget fornuftigt i hans Ordførertale ved Budgetbehandlingen. Talerens Parti var ikke særlig forhippet paa, at Kommnen skal bygge Boliger; det blev som Regel dyrt, men selvfølgelig ogsaa godt; den Dag, det havde aktuel Interesse, kom man til Byraadet og forlangte at faa bygget Boliger. Det var lidt tragisk for Hr. Blicher at forudse, at Stauning vilde faa mange Regeringsaar frem i Tiden. Hvad Regeringen vilde gøre m. H. t. Renten, vidste Taleren ikke; det socialdemokratiske Parti plejede ikke at tage et absolut fast Standpunkt og saa ikke lade sig rokke derfra; man saa paa Udviklingen og paa Vanskelighederne og tog Stilling derefter. Naar Hr. Blicher mente, at man kunde vente nogle Aar med at bygge Raadhuset, saa var det en overfladisk Betragtning; der havde i de senere Aar været stadige Krav fra de forskellige Institutioners Side om at faa bedre Kontorforhold, og det var udskudt Gang paa Gang, fordi man mente, det maatte vente, til der kunde ske en Løsning af hele Spørgsmaalet. Skulde det nu igen udsættes, maatte der anvendes betydelige Summer paa Udvidelser for

at faa det til at gaa, og det var f. Eks. paa høje Tid, at Belysningsvæsenet havde faaet sin Administrationsbygning. Man kunde naturligvis sige, at selv om det ny Raadhus skal staa i 100 Aar, paatager det nuværende Slægtled sig at bekoste det. Men Hr. Blichers Partifæller krævede ellers altid saadanne Arbejder betalt af Laan; hans Udtalelser i Dag maatte derfor forstaas som et Opgør med hans Partifæller, og dertil burde han have valgt et andet Sted. Det saa selvfølgelig flot ud at slynge en saadan Tanke ud, men reelt betød det ikke noget som helst.

Vald. Kloster var fuldstændig indforstaaet med, at man skal have de to Laan, men vilde samtidig slaa en tyk Streg under det, som Landsretssagfører Sørensen sagde om Raadhusets Stil. Selv om man stemte for dette Forslag, havde man ikke bundet sig til noget som helst i den Retning. Taleren vilde aldrig gaa med til det Monstrum, som man havde givet 1. Præmie, ja vilde skamme sig ved at gaa med dertil.

Borgmesteren fandt, at det var meget kraftige Udtalelser, Hr. Kloster fremkom med. Men her var ikke Tale om, hvorledes Raadhuset skal se ud, det maatte man senere se at blive enige om. Man kunde vel angaaende Forslaget sige, at Aarhus Bys almindelige Behov er 4 Mill. Kr. til Værkerne; dette Laan forrentedes af disse Virksomheder og kom ikke til at tynge paa den direkte Skat. Det andet Laan var noget ekstraordinært, som maaske ikke kom til at foreligge i de første 100 Aar. Hvis man regnede med, at der vilde medgaa ca. 230000 Kr. aarlig til Amortisation af Raadhuset og derefter saa paa, hvad de nuværende Kantorer kostede, blev Forskellen ikke særlig stor.

Kai Blicher fastholdt, at hvert Aar man ventede med at bygge Raadhus, sparede man 300000 Kr., og for disse Penge kunde der laves umaadelig meget. Kommunen havde for et Par Aar siden købt »Bikuben«s Bygning, og der havde nu Stadsingeniøren faaet sig udmærket indrettet. Selv om man fik det hele samlet i et Raadhus, vilde det være for lille om 15—20 Aar. Taleren havde ikke nævnt noget om Opsparing og skulde afholde sig fra at komme ind derpaa, for det var et ømt Punkt.

I. C. Sørensen udtalte, at Spørgsmaalet var, om man skulde bygge Raadhus nu eller udskyde det i nogle Aar. Tanken havde ligget i Luften i en Aarrække, og pludselig synes man, at nu kan det ikke vente længere, eftersom Byen har udvidet sig. Dertil kom saa Jubilæet i 1941, og det var da naturligt, at man gerne vilde have et nyt Raadhus færdigt til dette Aar. Skulde der bygges Raadhus, maatte der ogsaa skaffes Penge dertil, og Taleren var ikke enig i Diskussionen om Kapitalisterne med den store Rente, for det var i Virkeligheden et meget billigt Laan og en lav Rente, og man burde snarere takke de Kapitalister, der havde tilbudt et saadant Laan, som man med Glæde kunde akceptere. Taleren var uenig med Konsul Blicher i hans Betragtninger og havde oven i Købet ønsket, at Afdragstiden var blevet paa 40 Aar i Stedet for 30, for Raadhuset blev ikke bygget for den nuværende og næste Generation, men ogsaa for en hel Række af Generationer. Derfor var det naturligt, at det blev betalt gennem en Aarrække, og det var ogsaa god gammel konservativ Tankegang.

Forslaget tiltraadtes enstemmig og overgik til 2. Behandling.

2. (J. Nr. 612—1937). Indstilling fra Brolægningsudvalget angaaende Licitationstilbud paa Anlæg af en **Vej ved Aarhus Ridehal.**

Udvalget indstiller at overdrage Arbejdet til Jord- og Betonarbejdernes coop. Forretning for 3842,25 Kr.

Indstillingen vedtoges.

3. (J. Nr. 613—1937). Indstilling fra Brolægningsudvalget paa **Omlægning af Høegh Guldbergs-gade—Kaserneboulevarden.**

Udvalget indstiller at overdrage Arbejdet til Jord- og Betonarbejdernes coop. Forretning for 7462,50 Kr.

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 578—1937). Indstilling fra Brolægningsudvalget angaaende Bortgivelse af en ledig **Droskeholdeplads.**

Følgende Indstilling forelaa:

1. Vognmand Karl Anker Rasmussen.
2. — Søren Skou.
3. — Ejnar Eriksen.

Tiltraadtes.

5. (J. Nr. 20³—1937). Indstilling fra Legatudvalget angaaende Bortgivelse af en Portion af **Sophie Sechers Legat.**

1 Portion paa 90 Kr. tildeltes Charlotte Blichfeldt.

6. (J. Nr. 20³—1937). Indstilling fra Legatudvalget om Bortgivelse af Købmand **C. C. Langballes Legat.**

2 Portioner paa 200 Kr. tildeltes Emma Møller og Harriet Nordfang.

7. (J. Nr. 20¹—1937). Indstilling fra Legatudvalget om Bortgivelse af **Politiassistent Jørgensens Legat.**

3 Portioner paa 100 Kr. tildeltes Bolette M. S. Boye, Kirsten M. D. Christensen og Karen Marie Pedersen.

8. (J. Nr. 542—1937). Skrivelse fra Sundhedskommissionen angaaende Ansættelse af **kontrollerende Dyrlæger** under Mælkekontrollen.

Borgmesteren bemærkede, at denne Sag havde været stærkt debatteret, idet Sundhedskommissionen havde delt sig i et Flertal og et Mindretal, og der forelaa en Erklæring fra begge. Sagen var sendt til Landbrugsministeriet, som havde ønsket en Udtalelse fra Byraadet om Forholdet.

Stecher Christensen antog, at de fleste Medlemmer havde undret sig noget over Sundhedskommissionens Afgørelse. Taleren havde ret grundigt gennemgaaet Sagens Akter, og jo mere man fordybede sig deri, des mærkeligere saa Sagen ud; det var derfor forstaaeligt, naar Veterinærdirektoratet overfor Ministeriet fremhævede, at Sagen havde vakt stor Opsigt i Dyrlægekredse. Kommissionens Flertal vilde ikke gaa med til at ansætte Dyrlæge Larsen, som havde været kontrollerende Dyrlæge for De forenede Mejerier i en lang Aarrække. Nu var der truffet en ny Ordning, hvorefter Sundhedskommissionen ansætter kontrollerende Dyrlæger, og saa skulde Larsen sættes af. Hvis den nuværende Ordning var vedblevet at gælde, maatte Konsekvensen være Larsens Afskedigelse, men Veterinærdirektoratet havde erklæret, at der ikke var Grund til at nægte ham Autorisation; man havde fundet en hel Del Klagepunkter over Larsen og endog ladet holde Politiforhør over ham; men alle disse Klagepunkter var næppe af en saadan Beskaffenhed, at de berettigede til hans Afskedigelse.

Endelig havde Kommissionens Flertal ladet sin Vrede gaa ud over Amtslægen, fordi han havde sagt god for Larsen, og det gjorde ikke Sagen mere tiltalende. Taleren fandt, at Sagen ikke burde afgøres paa den Maade; nu var Byraadets Repræsentanter i Kommissionen ikke til Stede, men Flertallets Repræsentant, Hans Madsen, havde tiltraadt, at Byrådet foreslaar, at man foruden at indstille de 5, som Kommissionen foreslaar, saa tillige indstiller Larsen og overlader til Landbrugsministeriet at træffe Afgørelse i Sagen.

I. C. Sørensen fandt ogsaa, at det var en af de mærkeligste Sager, der havde foreligget, og Taleren maatte hævde, at hvis der ikke var Grundlag for en Afskedigelse af Larsen, kunde man ikke komme udenom at ansætte ham igen; den Formalisme, som Kommiskionen var inde paa, at det ikke kunde kaldes en Afskedigelse, da Larsen aldrig havde været ansat af Sundhedskommissionen, var ikke holdbar. Larsen havde været kontrollerende Dyr læge i 13 Aar, uden at der havde været klaget over ham; han kunde kun afskediges af De forenede Mejerier med Kommissionens Samtykke, han havde været med til at arbejde for den nye Ordning selvfølgelig under den Forudsætning, at han skulde fortsætte under den, saa kunde man ikke pludselig sige, at han ikke skulde have nogen Stilling mere. Hans Arbejde havde ikke gjort ham populær, og han vilde derfor have Vanskelighed ved at ned-sætte sig som praktiserende Dyr læge. Saaledes kunde man ikke behandle en Mand, hvis der ikke var Grundlag for en Afskedigelse, og det var der ikke i Henhold til det Materiale, der forelaa. Taleren kunde ganske slutte sig til Stecher Christensens Forslag, selv om Byrådet

strengt taget ikke havde noget med Sagen at gøre; det var Sundhedskommissionen, der traf Afgørelse, maaske i sidste Instans Landbrugsministeriet, hvilket dog var usikkert.

Thomas Christensen fandt det mærkeligt, at begge Grupper gik imod deres Repræsentanter i Sundhedskommissionen. Naar Byraadet holdt saa stærkt paa Larsen, var der jo ikke Grund til at indstille 6, saa kunde man skyde en af de andre ud til Fordel for ham. Men det var maaske for at give Kommissionens Flertal en Slags Retræte.

I. C. Sørensen svarede, at man selvfølgelig kunde nøjes med 5, men undertiden lavede man jo et eller andet for at faa det til at glide, og alle Medlemmer i Kommissionen gik ikke med til at skyde nogen af de 5 ud.

Borgmesteren oplyste, at Byraadet ikke kunde diktere, hvem der skulde ansættes; det var Sundhedskommissionen, som gjorde Indstilling, og Byraadet kunde blot rette en Henstilling til den om at løse Spørgsmaalet paa den foreslaaede Maade.

Thomas Christensen mente, at man lige saa godt kunde sige rent ud, at Byraadet ønsker Lassen ansat, naar han blev saa kraftigt anbefalet.

Stecher Christensen svarede, at Byraadet maatte nøjes med en Henstilling; man kunde ikke anvende russiske Metoder her!

Det vedtoges at henstille til Sundhedskommissionen at indstille Dyr læge Larsen som Nr. 6 og saa lade Ministeriet afgøre Sagen.

9. (J. Nr. 10¹⁹—1937). Indstilling om Valg af Suppleanter for **Børneværnsudvalgets** Medlemmer.

Følgende personlige Suppleanter valgtes:

For Axel Hansen: Frk. Anna Petersen.

For Fru Aggebo: Møller Rasmussen.

For Læge Andresen: J. Kr. Findal.

For Chr. Nielsen: K. Moustén.

For Johanne Berg: H. J. Baden.

For V. Jaquet: S. F. Sørensen.

10. (J. Nr. 620—1937). Andragende fra Lærerinde Frk. Thora Madsen om Afsked med **Pension** fra 31. December 1937.

Anbefaletes.

11. (J. Nr. 323—1937). Andragende fra Lærerinde Ingeborg Nissen om, at den Tid, hun har staaet udenfor Nr., maa blive medregnet i hendes **Lønnings- og Pensionsanciennitet**.

Undervisningsministeriet tiltræder, at hun under sin Fraværelse i ca. $\frac{3}{4}$ Aar som Lærerinde paa Færøerne betragtes som havende haft Orlov fra Aarhus Skolevæsen, saaledes at der ikke sker Fradrag i Lønnings- og Pensionsancienniteten, dog skal hun tilsvare Aarhus Amts Skolefond sædvanligt Pensionsbidrag for den nævnte Periode.

Tiltraadtes.

12. (J. Nr. 12³²—1937). Indstilling fra Socialudvalget om **Bevillinger til Rentenydere** i Henhold til Folkeforsikringslovens § 40, Stk. 5.

Thomas Christensen spurgte, om alle disse smaa Bevillinger ikke kunde ordnes administrativt i Stedet for at komme i Byraadet.

Chr. Nielsen svarede, at det ifølge Loven skulde forelægges Byraadet.

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 17¹⁰—1937). Indstilling fra Socialudvalget om, at en Viggo Nielsen ydet **Kommunehjælp** med Tab af Valgret ikke skal have samme Retsvirkning for hans Hustru.

Tiltraadtes.

14. Indstilling fra Socialudvalget om, at Ophold paa Arbejdsanstalten ikke skal have **Fattighjælps Virkning** for:
- a. (J. Nr. 17⁹—1937). Elly Nielsine Jensen.
 - b. (J. Nr. 17⁸—1937). Eigil S. Sørensen.
- Tiltraadtes.
15. (J. Nr. 626—1937). Licitation over Vej- og Kloakarbejde ved **Omlægning af Frue Kirkeplads m. v.**
- Brolægningsudvalget indstiller at overdrage Arbejdet til Entreprenør Norskov Christensen for 13465,90 Kr.
- Indstillingen vedtoges.
16. Til Repræsentanter ved Generalforsamling i Gasværkernes Tjærekompagni valgtes Borgmesteren og Kai Blicher.
-